

The making of Chelsea Flower Show

Hovenier en ontwerper Connie Ettema volgt de eerste helft van dit jaar de cursus Planting Design van het London College of Garden Design. Daar horen ook een paar dagen meehelpen opbouwen op de Chelsea Flower Show bij. Hoeveel werk zit er in al die prachtige showtuinen? Ettema geeft ons een kijkje achter de schermen.

Tekst en beeld Connie Ettema

Tijdens de weken van opbouw gelden strenge veiligheidsrestricties op het terrein van de Chelsea Flower Show.

Foto uiterst boven: The Telegraph Garden van Andy Sturgeon wordt aangelegd door Crocus. Deze showtuin is door de jury uitgeroepen tot dé winnaar van 2016 (zie pag.28).

Connie Ettema in The Harrods British Eccentrics Garden van de Ier Diarmuid Gavin. Ettema heeft een paar dagen meegeholpen bij de opbouw van Chelsea Flower Show.

Wat ooit begon als een show om nieuwe variëteiten van planten en bloemen te laten zien, is uitgegroeid tot het circus dat Chelsea Flower Show heet. Traditioneel vindt dit gebeuren sinds 1912 plaats op het terrein van de Royal Hospital Chelsea, waar driehonderd pensionado's van de British Army worden verzorgd (*mind you*, je wordt alleen maar aangenomen als je echt behoeftig bent én of *good character*). Dat deze locatie midden in Londen uitermate onpraktisch is en voor veel overlast zorgt - zowel voor de show zelf als voor de gemiddelde Londenaar - zal er waarschijnlijk nooit toe leiden dat uitgeweken wordt naar een praktischer, groter en beter bereikbare plek. Maar het heeft natuurlijk wel wat, de hele maand mei onpraktisch zijn. Inderdaad, de hele maand mei. Want hoewel de show slechts vijf da-

gen open is (van 24 t/m 28 mei), hebben we het over in totaal drie weken opbouw en na de show nog één week afbouw. Om de open dagen beheersbaar te houden, is in de loop van de jaren eerst bepaald dat er voor kaartjes betaald moest worden en later is er zelfs een limiet aan het aantal bezoekers gesteld (157.000).

Drie weken opbouw betekent drie weken heel veel transport met vooral heel zwaar materiaal en materieel. Want het kan, dus willen we grote bomen en ingewikkelde constructies. Ik zie enorme staalconstructies in aanbouw, soms in combinatie met elektro-installaties om bewegende elementen te maken. Glazen kassen die volledig in het water komen te staan en complete rotswanden die worden opgebouwd. Grote volwassen bomen worden binnengebracht en op hun plek getakeld.

De kameraadschap en hulpvaardigheid onder de bouwers is groot. Er is altijd wel iemand die met een te kleine shovel een te zware boom op zijn plek wil krijgen, maar omdat veel gereedschap wordt uitgeleend, krijgt hij het uiteindelijk wel voor elkaar. Dat geldt ook voor kleinere spullen: 'Pak jij mijn graafmachine even, dan gebruik ik nu jouw transporter'. De sfeer is ook uitermate goed en omdat iedereen op iedereen moet wachten, gebeurt ook dat geduldig.

Bestrating in beton

Afhankelijk van de technische gecompliceerdheid van de tuin loopt er een scala aan timmermannen, lassers, betonspecialisten en vijverspecialisten rond. Daarna komen de *contractors* en *gardeners*. In Nederland vallen deze allemaal onder

de term hoveniers. De meeste bestrating wordt in beton gelegd. Dat gebeurt sowieso met de meer gangbare stenen (bijvoorbeeld yorkstone en basalt), maar is op een show ook echt noodzakelijk omdat alles perfect moet blijven liggen.

De massa planten die elke dag op de Chelsea Flower Show binnen gereden wordt, is gigantisch. Rolkarren vol met minimaal 3-liter-potten met volwassen planten in knop of in bloei. Alles precies uitgekend op de kwekerijen, die de hele winter de planten van binnen naar buiten hebben gesjouwd om te remmen of te stimuleren. En dan is het geweldig om te merken dat die *Digitalis* - twee weken terug nog maar een rozet bladeren - nu perfect een prachtige bloemstengel vol knoppen heeft.

Eén tappunt

Het warme weer tijdens de aanleg is soms dramatisch, want de planten gaan dan te hard en ze MOETEN pieken tijdens

de vijf dagen dat de show open is! Warm weer is sowieso niet fijn, want elke tuin in aanleg heeft één tappunt gekregen van de organisatie. En dat is maar net genoeg om die reusachtige bomen die volop stress hebben én die enorme hoeveelheid planten van water te voorzien.

Als dat nog niet spannend genoeg is, worden daarna de planten soms ruwweg van de helft van hun wortels afgeholpen. Voor het perfecte plaatje moeten ze precies aan de rand staan, maar daar ligt 2 cm diep een betonnen rand. Dus zonder pardon gaat gewoon meer dan de helft van de grote buxusbol eraf (zie ook kader 'Het aanplanten').

Veel vrijwilligers

Er gaat veel geld om. Het is uitermate onduidelijk hoe en waaraan. De bouwers worden betaald, maar verder? Veel ontwerpers willen op de show staan, vanwege de grote belangstelling die ervoor is vanuit de hele wereld. Een even-

tuele *gold medal* is kennelijk een opening tot veel meer. Dus als ontwerper kun je in jezelf investeren en de gok wagen. Er zijn grote sponsors, die werken met grote namen. Die laatste zullen hun *fee* wel doorgegeven hebben. Maar er lopen ook enorm veel vrijwilligers rond. Soms in ruil voor een naamsvermelding als ze enige verantwoordelijkheid krijgen, maar vaak ook voor niets.

Het vakmanschap op de Chelsea Flower Show is groot en dat is mooi om te zien. Efficiënt werken is onmogelijk omdat alles en iedereen elkaar in de weg zit. Verspilling is het per definitie, er is weinig dat hergebruikt kan worden.

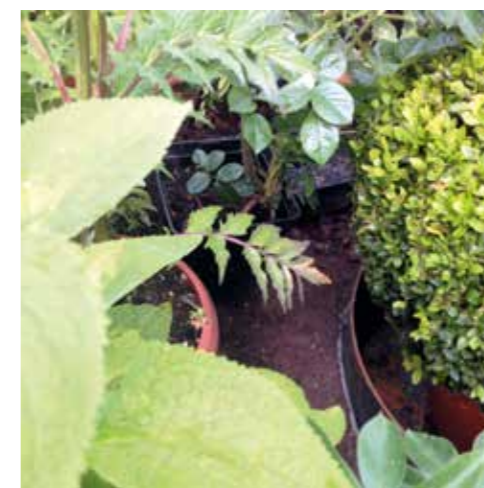
Duurzaam en energetisch gesproken is het eigenlijk schandalig en snobistisch om hier trots op te zijn. Maar ik loop nu lang genoeg in Engeland om te weten dat het zeer onbeleefd is om dat hardop te zeggen. Dus dat doe ik dan ook maar niet. <

Het inplanten van de beplanting van een showtuin gaat totaal anders dan wanneer je een 'echte' tuin inplant. Het gaat hier alleen maar om het directe effect. Dit betekent 24 stuks per m². Bovendien ben je voortdurend de beschikbare planten aan het beoordelen. Welke kan wel en welke niet worden gebruikt?

De kameraadschap en hulpvaardigheid onder de bouwers is groot. Zo wees een van de aangelegjengens een ander op de trap in The Harrods British Eccentrics Garden waar een steen die in het zicht ligt, beduidend dunner is dan de rest. Daar zou de jury over kunnen vallen.

P9-potjes worden alleen gebruikt om op te vullen, de rest van de planten staat allemaal in 3-liter-potten.

De meerstammige berken in de Hartley Botanic Garden van ontwerper Catherine Macdonald (zie pag.35) zijn in de plantgaten getakeld.

De Nederlandse AkzoNobel Honeysuckle Blue(s) Garden in aanbouw (zie ook pag.29). Links ontwerper Stefan Jaspers aan het werk. De tuin is door het bedrijf Cube 1994 aangelegd.

Bijna alle bestrating wordt in beton gelegd. Dat is in deze showtuinen noodzakelijk zodat de verharding tijdens de showdagen perfect blijft liggen.

Het aanplanten

Het inplanten van de beplanting in een showtuin is interessant. Vergeet alles wat je weet over plantafstanden, het gaat hier alleen maar over het directe plaatje. Er gaan wel 24 stuks in 1 m², en dan hebben we het dus over 3-liter-potten. Ik heb een paar P9-potjes gezien, die worden hooguit gebruikt om op te vullen.

Tijdens het inplanten - onder meer van The Harrods British Eccentrics Garden van Diarmuid Gavin (zie pag.30) - ben ik voortdurend de beschikbare planten aan het beoordelen. Welke kan wel en welke niet worden gebruikt? Een aantal overwegingen: Er zijn twee kleuren *Digitalis* beschikbaar, een witte en een offwhite, gaan we die gebruiken? We zetten een aantal witte *Digitalis* apart in de schaduw, om eventueel te vervangen op kleur en omdat ze eigenlijk al te ver in bloei zijn.

De rozen moeten gered worden, die beginnen al weg te vallen. Dit betekent veel water geven uit de zon. En dan maar afwachten hoeveel knoppen er goed blijven. Er is twij-

fel of ook de *Eremerus* niet al te vroeg uitgebloeid zal zijn. De distels heb ik juist IN de zon gezet, die moeten nog wat harder gaan.

In de beplanting moeten we minder varens en juist meer gras gebruiken. Dat geeft iets meer rust, bovendien zou de jury erover kunnen vallen dat de varens in de zonnemix staan. Dit geldt ook voor de *Rodgersia*, die moet eruit.

De *Digitalis* hebben een goed effect, maar moeten meer in groepen van ongeveer vijf stuks worden gezet in plaats van los verspreid. De *Salvia*-accenten zijn oké, maar zouden ook wel iets meer in *drifts* mogen worden aangeplant.

De *Phoeniculum* gaan we niet gebruiken, die is niet hoog genoeg. De *Achillea* daarentegen zal precies goed zijn als de show opent, voor het lekkere *clashing* knalgele effect. Ook de *Angelica* is niet groot genoeg, de planten hebben alleen maar rommelblad en geen knoppen, die wordt dus niet gebruikt. Tot op het laatste moment nemen we dit soort beslissingen. Daarnaast blijven er

lastminute bestellingen binnenkomen om planten te kunnen vervangen.

Techniek

Waar mogelijk blijft de plant in de pot, maar vaak kan dat niet en zodoende krijgen ze toch meer stress. De pot kan te diep zijn, of de planten moeten dichter op elkaar. Soms is de oplossing om de bovenste 3 tot 4 cm van de pot weg te knippen, dan past de plant weer net op de harde ondergrond. Alles tussen de planten en potten wordt afgewerkt met compost, hele fijne schorscompost of mos. Voor die laatste moet je een speciale vergunning hebben om die te 'oogsten' in het bos.

Op het allerallerlaatste moment: akrobatiek. Balancerend op één teen, zwevend boven de beplanting en hangend aan twee collega's om in het midden van de beplanting die dode knop weg te knippen, een blaadje anders te leggen of - help! - een slak weg te plukken...